

Muhuulane

Nr 3 (437)

Märts (paastukuu) 2026

Muhu leht

Vabariigi aastapäeval jagati valla tunnustusstipendiume

Staažikas tantsuõpetaja Anne Keerd valla kultuuripreemiat vastu võtmas.

24. veebruaril toimus Muhu Põhikoolis Eesti Vabariigi 108. aastapäeva tähistamine ja Muhu valla 2025. aasta preemiate üleandmine. Traditsiooniliselt antakse tunnustusstipendiumid välja kolmes kategoorias: hariduspreemia, kultuuripreemia ja spordipreemia.

Hariduspreemia nominendid olid: Joosep Metsaalt, Muhu Põhikooli Nuputa võistkond (Mart Tamm, Joosep Metsaalt, Markus Mäe, juhendaja Tiina Saar), Eve Talvik.

Hariduspreemia laureaat Eve Talvik.

Hariduspreemia laureaadiks kuulutati Muhu lasteaed Munu-ke õpetaja Eve Talvik, lahke ja

südamlik õpetaja, kes on lasteaias töötanud juba üle 8 aasta.

Kultuuripreemia nominendid olid: Ivi ja Aare Tiitma, Anu Kaljuste, Kanni Labi, Jaanika Oras ja Ingrid Rüütel raamatu „Vana kannel 15. Muhu regilaulud“ koostajad, Marget Tafel-Vahtra ja Sulev Vahtra, Kala Resto ja Baar, tantsurühm Ätses, Anne Keerd, Kätli Saarkoppel, raamat „Suuremõisa, Laheküla kodulugu“, Muhu Entertainment.

Kultuuripreemia laureaadiks kuulutati **Anne Keerd**, pikaaegne tantsujuht ja Muhu kultuuri tutvustaja maailmas.

Spordipreemia nominendid olid: Liinu Tuust, Ekke Paivel ja Joosep Luht, Joanna Luht, Muhu maadluspoisid Rico Robin Riibon, Oskar Laks ja Maru Harley Saar, treener Tiit Uspenski.

Valla spordipreemia sai **Johanna Luht**, edukas noorsportlane, kes on saavutanud silmapaistvaid tulemusi vabariiklikus noorte kergejõustikusarjas ja Eesti ning Saaremaa meistri-

võistlustel.

Muhu Vallavolikogu tunnustuse „Aasta Tegu“ nominendid olid: rahvaluulekogumik „Vana kannel XV. Muhu regilaulud“ koostamine ja väljaandmine ning transpordiameti poolt Liiva keskuse piirkiruse alandamine neljakümne kilomeetrini tunnis

Aasta Tegu laureaadiks kuulutati **Eesti folkloristika suurväljaande „Vana Kannel XV. Muhu regilaulud 1-2“ koostamine ja väljaandmine**. Selle koostajad on Kanni Labi, Janika Oras, Ingrid Rüütel. Kogumik on Muhu vallale väga olulise tähtsusega ettevõtmine, mis on positiivselt mõjutanud valla tuntust. Teosel on täita suur roll Muhu hariduses ja kultuurielus ning piirkondliku ainulaadsuse ja kohaliku identiteedi kandjana ja hoidjana.

Kõik laureaadid said Muhu valla tänukirja ja rahalise preemia.

Veel tunnustati tänukirja ja meenega parimat kohalikkumaksumaksjat, kelleks on **Muhu Hooldekeskuse SA**.

OTSE TOOTJALT TARBIJALE

ISSN 1736-289X

9 771736 289007

Muhu toit ja tarbijad saavad jälle kokku

Juba teist korda peetakse märtsi algul Muhu OTT ehk otse tootjalt tarbijale laadapäeva. See ettevõtmine tekkis kogukonna sees ja eestvedajaiks olid Marju Rannala-Soop, Maarja Kumpas ja Irena Tammik, viimasel varasemalt OTT-i kogemused olemas ja häid ideid käimalükkamiseks samuti.

Ideest teostuseni ei läinud palju aega, veebruaris, sõbrapäeval, löid toiduainete pakkujad oma letid Liiva turuhoones lahti. Vald andis müügiplatsid osalejaile tasuta kasutada, osalemise tingimuseks on ainult see, et vaja oleks enne müüma tulekut Muhu OTT Facebooki lehel endast teada anda.

Esimesel laadapäeval oli lisaks

kohalikele tootjatele tulnud müüjaid ka Ida-Saaremaalt ja kauge-
maltki.

Ehkki ilm oli külm ja müügi ajaks planeeriti kaks tundi, said mõned müügil olnud tooted juba poole tunniga otsa. Nii juhtus näiteks Kauniste pätsi hapusaia-
ga. Kohal olid ka Pähkla forelli kalamüüjad, sai Sääsepala suitsuliha ja mitmesuguseid hoidiseid. Kohalikest tegijatest oli kohal Marika Koogid, Muhu Catering, Muhu toidutänav, Muhu liha jt. Müügiks pakuti ka mune.

Hea hooga alanud toidulaat jätkub kevadel veel kord kuus ja ühe eestvedaja Marju Rannala-Soobi sõnul plaanitakse soojemal ajal tootjatelt tarbijatele üritust hakata korraldama pikemana ja

Purgigurmee pakkus laadapäeval hoidiseid.

kaks korda kuus. Toidukraamile lisaks oodatakse laadapäevale ka käsitöid.

Nii osalemine kui ostusoovid tasub kirja panna FB lehel, siis on kindel, et kaubad saavad müüdnud ja ostud tehtud.

Veebruari volikogust

Toimus märuse „Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord“ esimene lugemine. Määrusesse on küll sisse viidud vajalikke muudatusi ja täiendusi, kuid vajab üldisemat ajakohastamist ja korrigeerimist. Täpsustatakse, et sotsiaalteenuste ja -toetuste taotlemisel peab isik lisaks rahvastikuregistri järgsele elukohale Muhu vallas ka realselt elama.

Võrreldes kehtiva korraga on välja jäetud puudega isiku toetus ja kõik mitterahalised toetused. Neid maksab riik ja juhul kui riigitoetusest ei piisa, on isikul võimalik taotleda vallalt ühekordset sotsiaaltoetust kuludokumentide alusel. Kõik muudatusettepanekud on oodatud 9. märtsiks aadressile kanteleci@muhi.ee.

Toimus Muhu valla 2026. aasta eelarve teine lugemine ja vastuvõtmine.

Vallavanem Raido Liitmäe: „Kuna viimased aastad on olnud hea tulemiga, siis saame palju asju eelarvesse planeerida. 2026. a tulemiks oleme planeerinud 548 000 eurot. Eelarve maht on kasvanud 5,7 %. Rahastuse on saanud Võiküla munakivitee projekt, Muhu muuseumi administratiivhoone rekonstrueerimine ja projekt „Kodud tuleohutuks“. Koos parandusettepanekutega on valla eelarve mahuks on 5516871 eurot.“

Kehtestati detailplaneering Räsä küla Põlluaia katastriüksusele täiendava ehitusõiguse määramiseks, kuhu soovitakse lisaks olemasolevale rajada veel kaks abihoonet.

Seati sundvaldused Üügu pangale viiva Üügu tee avalikuks kasutamiseks, Levalõpme Saadu tee osaliselt avalikuks kasutamiseks ning Simiste külatee kogu ulatuses avalikuks kasutuseks.

Läbiviidud hääletusega otsustati nimetada Muhu valla Aasta Tegu 2025 laureaadiks raamat „Vana kannel XV. Muhu regilaulud“.

Arutati Rebaski, Tamse ja Rannaküla külvavema ettepanekut lahendada juurdepääs Tamse sadamale Oosaare tee kaudu ÜP-s ettenähtust erinevalt ja sellele andis volikogu heakskiidu.

Arutati ettepaneku üle avada Päidla kruusakarjäär, kuid enne enne järgmist volikogu otsustati kokku kutsuda selle teemaline koosolek.

Vallavalitsuse veebruari istungitelt

3. veebruar

Kinnitati Muhu valla kaasava eelarve hääletustulemused. Määrati sotsiaalhoolekandeline hüvitise, mis näeb ette sotsiaalhooldaja poolt koduteenuse osutamist lepinguga sätestatud perioodil.

Esitati Muhu valla 2026. aasta eelarve parandusettepanekud ja kujundati nende osas vallavalitsuse seisukoht ja edastati parandusettepanekud volikogu arengu- ja rahanduskomisjonile.

10. veebruar

Kinnitati korraldus piirhinna ulatuses hooldusteenuse tasumise ülevõtmiseks Muhu valla poolt. Määrati sotsiaalhoolekandeline hüvitis, mille alusel kompenseeritakse abivajaja küttepuude kulud. Otsustati lõpetada toetuse maksimine lapsevanema teavituse põhjal lapse huvitegevuses osalemise lõpetamise tõttu.

Kinnitati korraldus konkursi korraldamiseks vallavalitsuse ehituspetsialisti vabaneva ametikoha täitmiseks.

Väljastati ehitusload puurkaevu rajamiseks Mäla küla Kuuse maaüksusele, Tamse küla Palumäe maaüksusele ja Nõmmküla

Kõrkja maaüksusele. Volikogu arutas Võiküla Toomi, Uus-Toomi ja Toomiranna projekteerimistingimusi, tutvuti korrigeeritud eelnõudega ja ühel juhul antakse välja projekteerimistingimuste väljastamisest keeldumise otsus. Eelnõud edastatakse enne kinnitamist tutvumiseks taotlejale ja puudutatud isikutele.

Arutati külapäiirde muutmise taotlust, isikuandmete kaitse järgimist ehtisregistris, Pädaste küla Lõuka ja Uus-Valka teevaldust (vallasekretär andis ülevaate kohtuistungil arutusele olnud küsimustest. Lõuka maaomaniku kaitsja on seisukohal, et vald peab viima läbi detailplaneeringu menetluse, mille tulemusel ka selgub juurdepääsutee asukoht).

Arutati ka Tamse külvavema ettepanekut tee avaliku kasutuse määramiseks, Rootsivere küla bussipeatuse küsimust (muudatusi ei kavandata), Soonda tapamaja detailplaneeringu rajatiste rajamise kokkulepet ja Hellamaa – Liiva kergliiklustee projekti eskiisi.

17. veebruar

Kinnitati valla tunnustusstipendiumid.

Kinnitati korraldus munitsipaalpeluruumi kasutusse andmi-

seks.

Kinnitati korraldus maaomanike avalduse alusel Hellamaa külas asuva Lehekopli katastriüksuse kolmeks eraldi katastriüksuseks jagamiseks.

Väljastati projekteerimistingimused Mäla külas asuvalle Kuuse maaüksusele suvila projekteerimiseks.

Kinnitati korraldus elutähtsate teenuste osutajate määramiseks Muhu vallas.

Kinnitati korraldus jäätmeveo kontsessioonilepingu sõlmimiseks vastavalt riigihanke tulemusele. Arutati kergliiklustee projekteerimist ja projekteerimistingimuste muudatusi; Võiküla munakivitee osalise rekonstrueerimise pakkumustulemused; varespeade likvideerimist ja kooskõlastust Keskkonnaametiga.

Samuti oli arutelu teemaks elektrenergia ostmise IX ühis- hanke tulemused. Hankes edukaks tunnistatud pakkuja pakettide vahel on omavalitsustel võimalik valida konkreetsele objektile sobiv elektrimüügi pakett.

Jätakuvalt arutati Liiva küla Tuha tuletõrje veevõtukohta projekteerimist ja ka seda, et Viirelaiul on avastatud üksik lammis, kelle omanik on nüüdseks samuti tuvastatud.

Muhulased särasid turismimesil

Turismimesil sai taas imetleda meie rahvarõivaid.

Veebruari alguses osalesid Muhu vald ja Muhu Muuseum koos Visit Saaremaaga Eesti suurimal turismimesil Tourest Tallinnas. Mess andis taas kinnitust, et huvi Muhu vastu on jätkuvalt suur ning meie saar kõnetab inimesi oma rahuliku elutempo ja eheda atmosfääriga.

Külastajad töid vestlustes esile, et Muhu puhul hinnatakse enim võimalust puhata keskkonnas, kus ei ole liigset kiirustamist. Otsitakse paika, kus saab suhelda kohalikega, kogeda siirast külalislahkust ning olla osa autentsest ja mõnusast saareelust. Just see ehe ja vahetu kogemus on Muhu tugevus ning eristab meid paljudest teistest sihtkohtadest.

Saime kinnitust, et tuntud ja armastatud on ka Muhu maitsed ning meie suvised sündmused. Suurt imetlust pälvisid messil Muhu värvikirevad rahvarõivad. Meie tikandid, mustrid ja julged värvikombinatsioonid tõmbasid tähelepanu ning pakkusid rohkelt äratundmisrõõmu ja küsimusi.

Rahvarõivas ei ole pelgalt pidulik rõivaese, vaid elav osa meie kultuuripärandist ja identiteedist. Rahvarõivaste kaudu toome igapäevasesse pilti oma mustrid ja jutustame Muhu lugusid. Soovist tuua Muhu rahvarõivad veelgi rohkem esile ning innustada nende kandmist ka igapäevases võtmes, kutsusime ellu algatuse Rahvarõiva reede. Kutsume kõiki muhulasi ja Muhu sõpru üles kandma reedeti Muhu rahvarõivaid või rahvarõiva elemente ning jagama oma pilti sotsiaalmeedias märksõnaga #RahvarõivaReede.

Nii aitame üheskoos teha Muhu pärandi veelgi nähtavamaks ja hoida elus meie värvikat kultuuri-traditsiooni.

Eveli Jürisson,

Muhu valla turismispetsialist

A. Kivirähk

Köster

13.märtsil 19.00

HELLAMAA küla keskus

Köster - Kalmer Poopuu
Lavastaja - Maire Sillavee
Heli ja valgus Margus Lepik

Pääse 10€

Mulgid on tagasi!

Täispilet 6,-
Sooduspilet 5,-

Hellamaa Küla keskus
24. märts 19.00
27. märts 19.00
Lydia Koidula esitleb

Säärane mülk

Kinodes 27. veebruarist

A group of approximately 12 children, dressed in winter coats and hats, are standing behind a large, rectangular structure made of many small, clear ice blocks. The structure is filled with a yellowish-orange liquid, likely juice, which has frozen. One child on the right is holding a small flag with blue, white, and black horizontal stripes. The background shows a building with large windows and a snowy ground.

Eestimaal elab. Elab meie tegudes ja meie mõtetes. Eestimaal elab laps. Elab oma rõõmudes ja mängudes.

Muhu Lasteaias Munuke käib
mängurõõmu jagamas enam kui
poolsada last, kellega koos pidu-
derohkes veebruaris leidsime
rohkelt põhjusi tähistamiseks.
Tähistamaks ilusat elu.
Küünlapäeval käis lasteaias

külas Siret Muhu Muuseumist ja
tegi vahvalt ning mänguliselt
lastele selgeks, kuidas valgust
leida ja hoida.

Sõbrapäeval sai kogu lasteaiapere saalis kokku lõbusal mängupeol, et tähistada sõprust. Väikes-tele mängusõpradele tuli heade soovidega külla Muhu Põhikooli esimene klass. Vastlapäeva ajal jagas imlaataat

igati tublilt lund ja külmakraade, nii et traditsiooni hoidsime ja lumelusti tähistasime Tihusel hobusaanis. Suur tänu lastele lõbu pakkumast!

Tuisukuu lõpus jõudis kätte aeg tähistada seda, et meil on oma kodu ja kodusaar, armas Eesti ja vaba maa. Sinimustvalget tõistsid kõrgele laulud ja salmid, rahvariided särasid väikeste tantsijate seljas kenades keerutustes.

Kiit kihilt ehitame üles me oma
kodusaart ja Eesti elu. Klots klot-
si haaval ehitavad lapsekäed män-
gumaju. Just nii ja suure töö tule-
musena valmis Oravate rühma
lastel koos õpetajatega õue

Ilus ja värviline jääloss!
Meil on veel üks põhjus tähistamiseks! Meie õpetaja Eve on 2025. aasta Muhu valla hariduspreemia laureaat! Oleme uhked Su üle ja südamest tänulikud!

Muhu Lasteaed Munuke õpetaja

Katariina ja Lauri Kaburi
perre sündis
26.02.2026. a poeg
Lennart Kabur

Kohaliku Omaalgatuse Programm on riiklik toetusmeede, mille eesmärk on tugevdada kohalike kogukondade omaalgatust ja suurendada vabauhenduste võimekust. Programmi kaudu toetatakse tegevusi, mis aitavad kaasa kogukonnaliikmete koostööle, teadmiste ja oskuste arengule, kogukonna identiteedi tugevdamisele ja avalike objektide arendamisele või kogukonnateenuste pakkumisele.

Taotlusi saab esitada **2. märtsist 2. aprillini kl 16.30** **Riigi Tugiteenuste Keskuse e-toetuse keskkonnas.**

Alates käesolevast aastast menetleb KOP taotlusi Sihtasutus Saare Arenduskeskus ja vabaühenduste konsultant Hanna Saar. Soovitame huvilistel alustada taotluse ettevalmistamist aegsasti ning võtta ühendust nõustamiseks.

Lisainfo tingimuste, toetata-
vate tegevuste ja taotlemise
korra kohta on kättesaadav
Saaremaa valla veebilehel.
[https://www.saaremaavald.ee/
kop](https://www.saaremaavald.ee/kop).

Kevadvooru infopäev taotle-
jatele toimub **veebis esmas-
päeval, 09. märtsil kell 15.00-
17.00.**

*Peeter Dudnik ja klaver.
Kätli Saarkoppeli foto*

Muhus on ikka olnud nii, et sinne elu ja võlu ja valu on pandud külavahelauludesse. Kui see traditsioon ka vahepeal soikunud on, siis Peeter Dudnik on Muhu taas lauludesse valanud.

Vabariigi aastapäeval esitas ta koos segakooriga uue autorilaulu pealkirjaga „Muhu laul“.

Mõelik meloodia ja vaimukad sõnad teevad laulust tõeliselt meeldejääva kõrvaussi. „Kuidas see lugu välja tuli, ma ei oska öelda, sest ma ise ei kuulnud, olin ju klaveri taga. Salvestuse pealt päriselt aru ei saa. Võib-olla jäi aega natuke väheks, tegime koos kooriga vaid 3-4 proovi,“ ütleb Peeter loojale omase enesekriitika.

Laulu valmimise eest räägib Peeter nii: „Mul oli vahepeal mingi jahahäda, ei saanud valu pärast öösel eriti magada. Siis tegin kohvi, võtsin tabletid sisse ja sain silma korraks kinni. Aga see aeg,

kui ma kohv tegin ja jalga valutasin, nokitsesin vaikselt selle laulu kallal. Mis sa ikka öösel teed, see valu ei lubanud magada! Ja see tegevus justkui leevendas seda. Eks see ole vana asi, et haiged ja

näljased kunstnikud teevad oma
parimad teosed. Kuidas need
laulu sõnad tulid, seda mina ei
mäleta. Kui kirjutad, siis ei pane
seda tähele. Minu märkmeraamat
on mingeid mõtteid ja ideid täis
ning sealt saab otsida ja vaadata,
mis kasutada kõlbab. Siis tuleb
sõnad rütmiga sobitada ja hakata
tervikut looma. Ühes laulus võib
puudutada mitmeid teemasid,
nagu selleski laulus, aga seda ei
pea alati tegema. Peaasi, kui on
mõtteid, siis need laulud tulevad,
kui mõtteid pole, pole midagi
teha!”

Muhu laul on üks Dudniku ballaadilikest ja mõtlikest lugudest, kuid teise osa tema loomingu moodustavad just hoogsad, tantsulised ja vemmälväärsidega lood. Peeter ütleb, et kõigepealt peabki olema viis ja vastavalt sellele tulevad ka sõnad: „Tuleb pähe üks viisjupp või motiiv ja hakkab seda arendama ja kasvatama. Sõnad tulevad kõige lõpus. Vahel on nii, et kui need esimesed read on tulnud, siis hakkab ka edasi minema. Üldiselt aga kirjutatakse musta materjali, mis esialgu koosneb mingitest juppidest ja on

üldiselt arusaamatu
 soga, aga siis lasen
 Anul raamatukogus
 selle välja trükkida ja siis hakkab
 ise ka aru saama, mis nendest
 ideedest kokku saama hakkab.“

Viisidega on Peetril samamoodi, tuleb lihtsalt hea viisijupp, mida saab arendama hakata. „Hea motiiv jääb meelde, aga igaks juhuks salvestan telefoni ka, et meelest ei läheks. Mängin klaveril ja salvestan ja siis järgmisel päeval vaatan, kas see oli ka väärt, et edasi teha. Kõik asjad koosnevad detailidest ja et see detail tuleb kuidagi kinni püüda ja ära fikseerida. Pärast on jube kahju, kui enam meelde ei tule.“

Ka tellimuse peale on Peeter laule ja laulusõnu kirjutanud: „Vahel teen sõnad juba varem valmis olnud viisile. Mõnikord lasen inimestel lihtsalt oma idee kirja panna ja siis selle põhjal teen sõnad. Ka AI käest olen küsinud, see on ka täitsa hea abimees.“

Kuigi Peetri laulude keskne teema on Muhumaa, ütleb Peeter, et teadupärast „päris“ muhulaseks on pea võimatu saada, ehkki ta on siin elanud juba enamuse oma elueast. Lapsena ta elas ja käis koolis Pärnu-Jaagupis, sealt sai alguse ka tema muusikahuvi.

Loe edasi lk 7

Tegija

EAKATE võimlemine

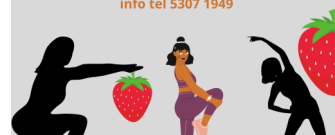
**Teisipäeviti
kell 14.00**

Hellamaa
Külakeskuses

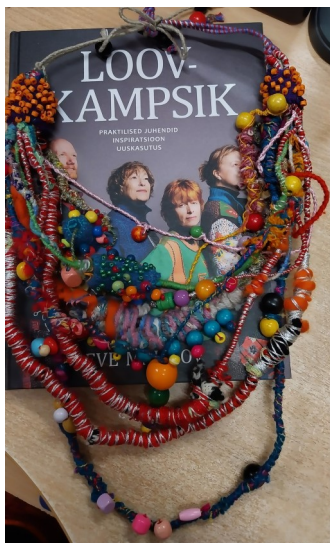
Juhendaja:

MALL NOORMETS

ühe korra pilet 5.-,
viie korra pilet 15.-
info tel 5307 1949

Loov- kampsikud Hellamaal

14. veebruaril kogunes saalitäis rahvast Hellamaa Külakeskusesse, et saada osa Eve Mahhovi raamatu "Loovkampsik. Praktilised juhendid, inspiratsioon, uuskasutus" esitlusest ja sellele järgnenud töötoast.

Eve Mahhov jutustas põnevalt oma raamatu saamislugu ning abilised Riina Rääk ja Janika Luide demonstreerisid kaasavõetud loomingut.

Praktilises töötoas õpetasid külalised jääkidest ehteid tegema, jagasid nippe ja head nõu ning konsulteerisid labakute ja kampsikute teemal.

Üllatuskülalistena tulid oma näputööd meiega jagama iluloojad Margit Viidul ja Anneli Öun naabersaarelt.

Meeldejäävasse sõbrapäeva mahtus uuskasutusele kutsuvaid raamatuid; loovkampsikuid, -kindaid ja -ehteid; värve ja mustreid; õpetussõnu ja inspiratsiooni ning üle ootuste palju andekaid inimesi.

Tuhat tänu, kallid külalised loovkampsiku klubidest! Aitäh, tublid osalejad!

Tänuõnand ürituse idee autorile, käsitöömeister Siiri Ülemile!

Aitäh suure abi ja toetuse eest, Muhu-Hellamaa Maanisteselts, Hellamaa Külakeskus, Kätli Saarkoppel ja Tiina Jõgi!

Anu Kaljuste

Hellamaa Raamatukogust

Muhu „Kandleid“ lehitsedes

Muhu „Vana kannel“ nr.1 ja nr. 2 on ilmunud. Nii ilusad! Nii suured! Nii suursugused! Ei oskagi kohe, kuidas avada ja kust alustada.

Proovin algusest. „Vana kannel“ Muhu regilaulud, koostajaks Kanni Labi, Janika Oras, Ingrid Rüütel. Need teadlased on siis nende kahe võimsa raamatu valimisse väga-väga palju panustanud.

Siis see ka veel, et kõik inimeste ja külade nimed oleksid õiged ja üle kontrollitud! Nii suure töö tegijad! Siis tuleb Muhu mineviku tutvustus, muhu murdekeel ja siis juba regilaulude kogumisest Muhu kihelkonnas. Nii huvitavad fotod ja tekstid nii kogujatest kui ka regilaulude teadajatest ja lõpuks päris teaduslik – regilaulu viisid. Siis juba laulud ise – loomisest alates, sünnist surmani – kõik on regilauludesse mahtunud!

Ega ühekorraga ei saagi palju lugeda.

Noh, vaatame siis täna teise raamatu sisse. Nii palju kenasid fotosid tuli kohe vastu, Suuremõisa inimesi peal! Näe, pulmalaulude koht läks lahti! Uijee, kui palju tutvavaid siit vastu vaatab: ämma ja äia teretamine, pruutpaari vastuvõtmine, õpetus peiule, õpetus pruudile, mere eare mehele ja teised laulud, mida pulmalaulikud vanasti Muhus pulmades laulsid.

Mulle on need nii tuttavad sellepärast, et meil tegutses 27 aastat Tallinna muhulaste folkloorigrupp Munuksed. Kui Vabaõhumuuseumis Rocca-al-Mares Muhu Juri-Jaagu talumaja avati, siis näitasime oma grupiga seal õues Muhu pulmakombeid ja laulsime vanu pulmalaule. Me saime need laulud Eesti rahvaluule arhiivist, kombeid kuulsime Kõue Liina käest, mis ta oma vanaemalt kuulnud.

Mõni aasta tagasi mängiti Nautses Muhu pulmi. Kui nüüd muhulased tahavad neid uuesti teha, siis on ju „Kanneldes“ suur laulude valik!

No nii teadusliku ja targa asja kohta, kui need „Kandleid“ on, ei kõlbaks mina küll rääkima, aga mulle nii väga meeldivad regilaulud, siis ehk sellepärast. Need kordused mõtete väljendamisel!

Õeldakse, et nüüdseks on keel täpsemaks läinud, saab lühemalt väljendada, mõned päris uued sõnad on tehtud, teised väljast laenatud. Aga minu meelest läheb just regilaulus mõte kõige täpsemaks.

Rõõmus neiu põli

*Senni suu saab suisa joosta,
Lagi lausa laksutada,
Kiel saab kannuni karata,*

*Kunni suu uo sulgemata,
Kiel oo kinni kõitemata,
Kui uo ohjad oma oeda,
Päitsed uo oma pidada,
Valjad oma vaigistada.
Küll saab siiski eidekene,
Küll saab siiski toadikene,
Küll saab siiskid vaid olla,
Kui põle miesi mieleline,
Abikaas põle armuline,
Kui uo ohjad mehe oeda,
Päitsed uo mehe pidada,
Valjad mehe vaigistada.
Sie uo sulgeja suule,
Kinni kõitija kielele,
Päitsete pähe panija.*

(Muhust Timotheus Kuusik 1894. a., ERA)

Või siis sügavalt kurb ja ahastav „Laevahukk“:

.....

*Naesed siis nutsid nasvu kaudu,
mehed mere eari kaudu,
neiud nina nuikka kaudu,
tüdrikud tühju tänavida,
igaiüks oigas omada,
kaibas oma kallist koosukesta.
Mina nutsin nuorta venda.....*

(H II 6,358/60<Muhu – G. Seen 1890).

Kui jälle raamatut vaatan, otsin mõned regilaulud, mida ma ei ole enne kuulnudki. „Neli neiut“ (nr. 274), „Saaksin saksa naise“ (nr. 276) jt.

Teinekord vaatan nimekirja laulude kogujatest. Palju kuulsaid nimesid: vana Rentli (Freundlich), Jaan ja Villem Grünthal, Mall Hiimäe, Jakob Hurt, Jaan Kaplinski, Jüri Kipper, Martin Kivisoo, Timotheus Kuusik, Hans Laikmaa jt. Näe, Mare Luuk! Ju ta siis üliõpilasena käis Muhus folkloori korjamas.

Helistan Marele, ta mu endine töökaaslane, kauaaegne Eesti Raadio diktor. Tal kuuldust nii hea meel, et nii tähtsa raamatu sisse on mahtunud.

Kui jälle raamatu võtan, vaatan lauljate nimekirja. No seal peaks küll palju tutvavaid olema. Mu kodukülas Suuremõisas on ju nii palju laulikuid: Kõue Liina, ta vennad Saarikud, Toomu Pärni, Jaaguda Teele (Adeele Sulane), Aljaja Iivan. Näe ongi! Aga siis tuleb... Mare Pauts! Issand! Sie ju meie nann (1863 - 1956).

Nüüd ma pea küll muhu kielest reaktima, muedu'p soa nann muo jutust arugid. Laul uo „Olli mina orjas, kõisi karjas“ (nr.168). Nii kenaste uo taal kõik mieles oln! Pitk laul koa viel! Ei tia, kis selle uo siis nii kenaste üles kirjutat? Armas aeg, sie ju ta oma lapse, meie Ellen, kui ta Muhu Keskkoolis kõis! Ah meie perest koa laul nii kangete ja kenade

roamatute sihes! Muol läks rindus päris sojaks! Sie oleks kut kauge tere oln!

Lugege neid roamatuid! Te levate seal tutvavaid, sugulasi ja päris iscomasid koa! Ja siis sa oleksid „Kanneldega“ justkut veresidemega seotud! „Kandleid“ uo so lava peal, tarka juttu ja kenasid laule täis. Aga nad akkavad justkut teistmuodi elama, suo oma elu justkut oleks nende sihes!

Sie uo Muuseumi Meelissel ea mõte, et iga muhulase jaoks uo „Kanneldes“ üks laul. Ja kui sa tead, mõhuke laul siis suo oma uo, siis, ma arva, sa ojad ja kaetsed koa seda. Ja ju seda saab pärandada koa, sie uo nii veart asi!

Aga et muhulasi peaks rohkem olema, paergus pidi laula üle jääma. Oasta lõppus olla muhulasi robinall juure tuln - nende odavate laeva pilettide pärast. Aga nägüt Meelis ütles, tahaks ikka päris Muhus sündin lapsi koa.

Nüüd uo ju igas pool mure, et lapsi vähe. Riigikogu ja valitsus mõtleb iga päe, et mis tiha, mis tiha? Nüüd peaks iga nõu kallis olema. Muol tuli üks vana Muhu pulma komme miele. Ruudi sülle olli sokutet riidest nuku, titt, justkut sellepärast, et äkist ruut ep soa ise titetegemisega akkama. Nuku olli kohe sokutaja kätte tagasi topit ja pulma laulikud lauln siis ruudi iest:

*Ma põle titte teilt palunud,
ma põle titte teilt tellinud.
Ma ise tite tegija,
ma ise lapse sünnitaja,
ise kätki kiigutaja.
Ei mina iial tüdi ära
selle õue laste kärast.*

Ja lapsi sündin siis Muhus palju! Vahest es mahtun äägid pisiks soare peale.

No kui õige jägu muhulasi käe oo, juu siis tuleb ehk „Kannelde“ laulude luosimine. Uotame siis seda ja oleme munuksed.

Maret Lehto,

(päris muhulane, aga põle siia sisse mõllit)

HELLAMAA KÜLAKESKUSES
LAUPÄEVAL, 7. MÄRTSIL KELL 11

**KIRJANDUSKLUBI
“RAAMATU VÄGI”**

MARTIN KIVISOO
JUHTAB SISSE TEEMA
“VAIMSUSE TUNNETAMINE INIMHINGS
RUPERT SHELDRAKE'I LOOMINGUS”

TEEMA PIKEM TUTVUSTUS HELLAMAA
RAAMATUKOGU FACEBOOKI LEHEL

OOTAME OSALEMAI

Küünlakuu ja paastukuu muuseumis

Saame juba öelda, et alanud on aasta kolmas kuu. Aeg liigub tasapisi kevade poole ning koos paastukuuga on meil turistide poolt veel rahulikum, saame teha ettevalmistusi algavaks uueks hooajaks, sest kevad ei ole enam kaugele.

10. veebruaril käisin Muhu Lasteaias „Munuke“ rääkimas küünlapäevast. Tutvustasin küünlapäeva kombeid, vaatasinge erinevaid küünlaid, mängisime tähelepanumängu ja valguse kasvamise mängu. Kohtumise lõpetasime küünalde joonistamisega põrandale lahti rullitud tapeedile. Pilte näeb muuseumi Facebooki lehel.

13.–15. veebruaril osales Meelis Mereäär Tallinnas toimunud Tourest-il. Saaremaa, Ruhnu ja Muhu turismiettevõtte olid rõõmsalt koos ühes messiboksis ja tutvustasid endi tegemisi ning kutsusid külla. Meelis jõudis üles märkida umbes 200 otsekontakti Muhu huvilistega. Küsiti, millised näitused või kontserdid on meil sel suvel, kuidas korraldada matka Võilaiule või teha ülemuhmaalist giidituuri, kus Muhus ööbida ja süüa.

Aktiivselt jagas Muhu infot ka Muhu turismitöötaja Eveli Jürisson. Loodame, et messil suhtlemine toob lisakülastajaid, kuigi sel korral tundus osalejate arv väiksem kui eelmisel korral.

17. veebruaril plaanisime minna Muhu Hooldekeskusesse vastlapäeva pidama, kuid kuna saarel

Juhan Smuuli 104. sünniaastapäeva ettekannet kuulamas.

on liikvel palju viirusi, jäi kohtumine sel korral ära.

21. veebruaril tähistasime kirjanik Juhan Smuul 104. sünniaastapäeva. Kuulasime Eda Maripuu ettevalmistatud ettekannet teemal „Juhan Smuul ja Raimond Kaugver“. Oli tore ja sisukas kuulamine. Aitäh esinejale ja kuulajatele! Märtsis lisame ettekande teksti muuseumi kodulehele virtuaalnäituste alla.

27. veebruaril toimus Muhu Muuseumi Nõukoja koosolek. Meelis Mereäär tutvustas nõukoja organisatoorseid tegevusi, arutati muuseumi arengukava aastateks 2026–2035 ning põhimääruse muutmise vajadust.

Märtsis osaleme koolitustel – üks puudutab klienditeenindust, teine digiturundust.

Muuseumis on vaadatavad kaks uut näitust. Mõlemad asuvad

meie kontorihoones Välja talus.

Esimese korruse fuajees näitus „Muhumaa looduslikud pühakohad“; II korruse fuajees on näitus „Muhuaimeline toote disain“.

NB! Muhu Muuseum otsib endiselt **meeste särke** kogudesse! Muhu Muuseum soovib täiendada oma kogusid Muhu meeste rahvariidesärkidega erinevatest perioodidest kuni kaasaegse disainini. Kui sul või kellelgi tuttav on selline särk olemas või oskad kedagi soovitada, anna meile kindlasti teada!

Muuseum maksab esemete eest kokkuleppel mõistlikku tasu.

Info: mai@muhumuuseum.ee
Päikest ja head!

Tervitustega
Siret muuseumist

Juured elavas mullas ...

Olen 15 aastat leotanud oma juuri Hiiumaal, toimetanud seal Pühalepa Teatajat ja maakonnalehti. Kui tekkis vajadus suunda muuta, tegi juurte väljakiskumine haiget, aga kodusaarele jõudes haavad paranesisid. Vaatamata õpitut ametile on kutsumus elada maal, hoida oma elavat ümbrust. Ideaalis ei peaks maad müüma ega maksustama - ta hoiab neid, kes seal elavad, ja nemad oma maad. Vanaemade ja -isade kogemust on kerge austada nende pärandatud maal, kuid kui see side on katkenud, pääseme algallikate tarkusteni kannatlikult oma kodukohta ise põlistades.

Vahest tulenevad meie hädad sellest, kui unustame, et kõik ümber elab: kodukülad, kodumetsad, kodumeri. Elu on püha, ja seda mitte ainult pühapaikades. Võib muuta pühaks oma kodu, terve oma kodusaare. Koduvalla. Ükski rahapaber ega -number ei asenda elavat. Isegi kivid elavad omal lainepikkusel.

Põlised tarkused ja teadmised elavad meie endi sees. Kui otsime

millelegi vastust, piisab vaikusest ja meelerahust. Mõni, kelle elutempo kulgeb oravarattas, vajab ka pikemat puhkust, enne kui hingeuks avaneb. Oleme täna kärsitud, nõuame selgust tehiselteksti abiga, unustades, et sel puuduvad tunded ja inimtajud, puudub südameasand.

Maa-ema pind on täis torgitud tohutult määral mobiilimaste ja elektriposte, tuugeneid, päiksepaneelid kunagistel viljapõldudel, siin on kaevandusi ja karjääre. Tegelik arusaam keskkonna hoidmisest on mattunud kasuahnete plaanide ja näiliste, tekitatud vajaduste alla. Suurtootmist, suuri rahasid Maa-ema kaua kanda ei jaks.

Minu arvates hoiavad oma ümbrust kõige paremini maapered. Õige rohepööre algab igast üksikust teadlikust inimesest, kes oma elava koduümbruse eest seisab, end põlisena tunneb, oma juuri austab ja lastele turvalist tulevikku loob.

Juhtusin kultuuripärandi hoidja Marek Laimetsa loengule Saare-

maa muinasmütoloogiast. (Tema loengu "Odini jälgedes ja kalevite tuultes" leiab ka ta youtube'i kanalilt.) Sain teada, et Saaremaa püha puu on saar, sest ka Saaremaa nimi. Päikse a uastamine, esivanemate pärand seondub mh Valhallaga (vrld Valjala), Üügu nimi Uku või Ukkoga (vrld soome keeles ykkönen - üks).

Pärandkultuuri rikkusi tunneta-mata, neid austamata pöörame elavale ümbrusele ennatlikult selja, aga nii käituvad üksnes kolonistid. Kust leida jõudu suure raha ja külma kaalutluse vastu? Fred Jüssi on öelnud, et sinna vastu aitaks veel suurem raha.

Praeguse kriisiaja väljakutseks on igapäev kaardistada loomuliku ja kunstliku maailma piirid. Seista mitte kunstlike, vaid loomulike väärtuste eest. Ja valitsus ei tohiks kohalikke omavalitsusi ära osta, et võõrastes huvides meie maa-ema edasi lõhkuda...

Lepana Anu

14.03. kell 11
Hellamaa Külakeskuses

EMAKEELEPÄEV

“ÜHETÄHEJUTTE MUHUST JA MUJALT”

Külas on kirjanik **TIINA KILKSON**

Tähestikumängus osalejate tunnustamine

Esinevad Uijee ja Keskkompingidajad

Kohvilaud

Olete oodatud!

Ujumine Leisi

kooli ujulas

2025/2026

UJUMA!

Kolmapäeviti kell 19.00-20.00

Pilet (alates 01.11.25)

10 eurot kord, sooduspilet 6 eurot kord.

Sõit valla bussiga.

Liiva kiriku parklast kell 18.00

Info telefonil 5309 1949,
e-post: kultuur@muhuee
Anna oma tulest teada!

Eesti Vähiliit:
märtsis on tähelepanu all soolevähi ennetamine

Soolevähile tähelepanu pööramiseks kantakse sinist - kleiti, lipsu, särki vms. Seda ikka selleks, et püsiks meele- vähki on lihtsam ennetada kui ravida.

2026. aastal kaasatakse soolevähi sõeluuringu sihtrühma ka 56-aastased. See tõstab kogu sihtrühma suuruse 115 000 inimeseni. **Seega on 2026. aastal Eestis tasuta soolevähi sõeluuringule oodatud naised ja mehed, kes on sündinud aastatel 1958, 1960, 1962, 1964, 1966, 1968, 1970.**

Sõeluuringu põhiuuring ehk peitvere analüüs on lihtne, valutu, täpne ning mõeldud inimestele, kellel soolevähile viitavaid kaebusi ei ole.

Soolevähi areneb sageli märkamata. Võimalikud sümptomid on veri väljaheites, kõhuvalu, muutused soolestiku töös, kaalukaotus. Sümptomite ilmnemisel tuleb pöörduda perearsti poole. Sõeluuring on lihtne, kuid tõhus võimalus päästa elusid.

Korraldatud jäätmeveost Muhu vallas

Jäätmeseaduse alusel on kohalikul omavalitsusel kohustus korraldada jäätmevedu oma territooriumil. See tähendab, et valla ülesanne on tagada segaolmejäätmete, biojäätmete ja tagatisrahata pakendijäätmete kogumine ning äravedu.

Jäätmeveo teenusepakkuja leitakse riigihanke (avaliku konkursi) kaudu. Jäätmeseaduse kohaselt loetakse kõik Muhu vallas asuvad majapidamised ja ettevõtted korraldatud jäätmeveoga liitunuks.

Kuna käesoleva aasta maikuus lõpeb senine teenuse osutamise leping, viis Muhu Vallavalitsus läbi uue korraldatud jäätmeveo riigihanke perioodiks 1. juuni 2026 – 31. mai 2029.

Ainsana esitas pakkumuse korraldatud jäätmeveo teenuse osutamiseks Muhu vallas Eesti Keskkonnateenused AS.

Seoses uue hankeperioodi algusega hakkavad 1. juunil 2026 kehtima uued jäätmeveo teenustasud, mis on kõrgemad varasemalt kehtinud hindadest. Nii näiteks on 80 liitrise konteineri tühjendamise hind 7,37 eurot koos käibemaksuga ja majapidamistes kõige sagedamini kasutatava 240-liitrise konteineri ühe tühjendamise hinnaks kujuneb 13,26 eurot koos käibemaksuga.

Paberi- ja kartongijäätmete, biojäätmete ning segapakendijäätmete konteinerite teenustasu on 20% segaolmejäätmete konteineri teenustasust.

Seega sõltub jäätmeveo kogukulu valitud mahuti suurusel ja tühjendamissagedusest ning inimeste harjumusest tegeleda jäätmete sorteerimisega. Segaolmejäätmete äravedu peab toimuma vähemalt üks kord 12 nädala jooksul (kord kvartalis).

2026. aastal elluviidav riiklik jäätmereform toob kaasa range-mad nõuded jäätmete liigiti kogumisele, et suunata rohkem materjale taaskasutusse ning vähendada prügilasse ladestata-vate segaolmejäätmete hulka. Reformiga kaasneb 1. juulist ka üleriigiline keskkonnatasude ja ladestushindade tõus, aga Muhu valla elanikele keskkonnatasude tõus täiendavat hinnatõusu kaasa enam ei too, kuna uue hanke hinnad arvestavad juba ka 1. juulist jõustuvate muudatustega.

Info teenustingimuste ja hinnakirja kohta avaldatakse Eesti Keskkonnateenused AS kodulehel ning Muhu Vallavalitsuse ametlikes infokanalites.

Krista Milk,
keskkonnaspetsialist

Segaolmejäätmete hinnakiri

Jäätme- mahuti liitrites	Tühjen- duskorra maksu- mus käibe- maksuta	Tühjen- duskorra maksu- mus käi- bemaksu ga
--------------------------------	---	--

80	5,94	7,37
140	6,83	8,47
240	10,69	13,26
600	17,23	21,36
800	24,35	30,20
1500	43,96	54,51
2500	83,16	103,12
3500	115,83	143,63
4500	150,88	187,09
tühisõidu teenusta- su, €	5,94	7,37

Rässa küla Põlluaia katastriüksuse detailplaneeringu kehtestamine

Muhu Vallavolikogu kehtestas 18.02.2026. a otsusega nr 32 Rässa küla Põlluaia katastriüksuse (47801:008:0690) detailplaneeringu.

Planeeringuala osas kehtis 2010. a kehtestatud Rässa küla Põllu detailplaneering, millega kavandati nelja elamukrundi moodustamist. Täna on planeering osaliselt ellu viidud. Moodustatud on planeeringujärgsed krundid (sh Põlluaia), osaliselt on rajatud planeeringujärgne hoonestus.

Käesoleva planeeringu eesmärgiks oli Põlluaia katastriüksusele täiendava ehitusõiguse määramine. Lisaks olemasolevale hoonestusele soovitakse rajada veel kaks abihoonet. Samuti soovitakse muuta kanalisatsioonilahendust ning kavandada planeeringualale biopuhasti ja imbväljak. Detailplaneering hõlmab kogu Põlluaia kinnistut ning planeeringuala suurus on ca 1,25 ha.

Detailplaneeringu elluviimisega ei kaasne eeldatavalt piirkonnale olulisi mõjusid. Detailplaneering ei sisalda üldplaneeringu põhilahenduse muutmise ettepanekut.

Kehtestatud detailplaneeringu materjalidega on võimalik tutvuda valla kodulehel www.muhu.ee/kehtestatud-detailplaneeringud.

Muhu Vallavolikogu otsustega saab tutvuda lahtiolekuaegadel Muhu vallamajas ja aadressil www.muhu.ee/Dokumendiregister

Täiendav info tel 453 0680, maa@muhi.ee.

Maarahva toiduabi projekt

Maarahva platvormi virulaste poolt EV aastapäeval algatatud projekt kutsub maarahvast ja kodanikke märkama ja abistama hädasolijaid. Vaatamata väidetele, et Eestis pole kunagi elatud nii hästi kui praegu, kinnitab statistikaamet midagi muud. Samas on kasvutrendis toidujäätmete tekkimine, mis suures osas kõlbaks süüa.

Maarahva portaalis kutsutakse kogukondi märkama vaikset vaesust; ettevõtteid väärtustama ülejäävat toitu; kohvikuid, sööklaid, koole, tootjaid, talunikke ja omavalitsusi tegema koostööd; ulatama käe abivajajatest. Vastavad küsitlused leiab: maarahvas.ee/toiduabi

Muhu elanikke peab avalikus rasketeks, aga see võib olla pelgalt näiline ja kujunenud kinnisvara soetajate tehingutele tuginedes. Tegelikult on siltide taga peidus.

Lepana Anu

FitSphere kultuur@muhi.ee
5307 1949

**MUHU
MATKAPÄEVAD
2026**

25.04. hüllestäht
04.02. START-ELANIKKude teenustasud
08.02. hüllestäht
22.02. hüllestäht
26.04. Soonda küla
31.05. Koguva
21.06. Suuremõisa küla
26.07. Liiva küla
30.08. Raugi küla
27.09. Pärase küla
25.10.
8.11
6.12

Saamineks kutsu
kõikidele hüllestähtade
võitjatele, kes
võitjateks on
saanud.

Vabariigi terviseks liiguti üle 87 000 kilomeetri

Liikumisüleskutsega „Vabariigi terviseks“ koguti nelja päeva jooksul kokku üle 87 000 kilomeetri ning oma liikumiskilomeetrid sisestas enam kui 6500 inimest. Ühtekokku tehti rohkem kui kaks ringi ümber maakera. Liikumisüleskutse on iga aastaga kasvanud – kui 2024. aastal läbiti enam kui 30 000 kilomeetrit ning 2025. aastal üle 66 000 kilomeetri, siis tänava püstitati kolme viimase aasta rekordarv kilomeetreid.

Tänu suurepärasele talvele ja rohketele suusaradadele, liiguti kõige enam suuskadel – kokku üle 53 000 km. Rattaga sõideti 19 000 km, kõnniti ja matkati 12 000 km, joosti ja sõrgiti üle 3 000 km. Enim liikumiskilomeetreid koguti Nõmme-Harku, Pirita, Kõrvemaa, Haanja, Äkkeküla, Alutaguse, Mammaste, Keila, Kuningamäe ja Tartu rajatoni rajalt ning mujalt loodusest.

Märkimisväärne osa kilomeetritest kogunes ka erinevatel rahvauritustel ja ühisliikumistel, sealhulgas Kõrvemaa suusamaraton, Härma suusamaraton, Kuningamäe ja Narva suusasõit ning paljudel teistel Eesti suusatamise, matkamise, rattasõidu ja jooksuüritustel.

Liikumisalगतuse patrooniks oli Eesti Vabariigi president **Alar Karis**, kes kutsus inimesi leidma aega liikumiseks ja vaimse ning kehalise tasakaalu hoidmiseks.

Eestis on 120 hooldatud terviserada, kokku rohkem kui 1100 kilomeetrit. Rajad on tähistatud kaartide ja viitadega ning nende juurde kuuluvad jõulinnakud, rattarajad ja pumptrack'id.

21 aasta jooksul on terviseradade arendamisse panustatud üle 8,5 miljoni euro, millele on lisandunud riigi, kohalike omavalitsuste ja EL fondide toel enam kui 75 miljonit eurot.

Peeter Dudnik: Muusika on mind elust läbi aidanud

Algus lk. 3

„Laulja ma eriline pole, viisi ma ei pea, aga isa-ema mängisid mandoliini, õde õppis muusikat ja käis konservatooriumis, nii ka kõik sõbrad. Koolis tegelesin algul näitlemisega, keskkooli ajal võtsin kätte akordioni. Õele toodi klaver ja siis hakkasin ka seda kõrvalt vaikselt proovima. Muusikakooli mind ikka ka pressiti, aga see mulle ei istunud. Ma tean küll, mis see tähendab, kuid ei võtnud vedu.“

Et muusikaõpingud soiku jäid, Peetrit eriti kahetsema ei pane: „Kes see teab, mis oleks saanud ja kuidas oleks läinud. Tänapäeval on neid igasuguseid tegijaid nii palju ja kõik on sarnased. Ehk olen saanud sel moolt isendaks jääda. Muusikuks olemine ei ole olnud mahavisatud aeg. See on ikka mind läbi elu aidanud. Ühtpidi on see ju vajadus end väljendada ja kui sulle siis selle eest mõni sent antakse, ega see ka mõõda külgi alla ei jookse. Inimesed ju kutsuvad mängima ja jumala eest – mul on hea meel, et tahtakse kuulata ja tagasiside on

mulle tähtis. Ma ei tunne puudust, et mu telefon ei ole kutsetest sinine, nii et ise ka ei tea kuhu jälle jooksmas pean. Ka selle Muhu laulu puhul pidin ise pressima ja peale käima, et see üldse koos kooriga aastapäeval esitusele tuli.“

Peeter tunnistab, et noote ta eriti hästi ei tunne ja klaverit mängib kuulmise järgi: „Lihtsamate lugude puhul on noot mulle abiks, aga lihtsalt kuivald ma noodist mängida ei oska. Oma lugudel proovin lihtsalt erinevaid variante niikaua kui tuleb selline, mis tundub õige. See protsess on päris huvitav.“

Peeter on ka Muhus tuntud pottsepp ja ütleb, et teeb lisaks ka muid ehitustöid, niipalju kui suudab. Lõetsa Matsi hakkas ta elama ja maja ehitama sajandivahehusel. „See on minu tädi kodu, ta tuli siia mehele. Ja siis tulid ka teised tädid. Lapsi neil kellelgi ei olnud. Viimane tädi suri 2001. Matsi sai mulle, teise tädi talu sai õde. Õde müüs selle maha ja ostis endale Rootsist flöödi. Mina mõtlesin, et ma ikka ei müü maja, katsun seda kõpitseda. Lihtsalt

Muhu virtuoosid esinemas valla 35. aastapäeva kontserdil.

Kalmer Saare foto

selline tundmus oli. Mis aga talust edasi saab, ei tea. Mul ka lapsi pole, see on ikka suguvõsa viga.“ Mõtiskleb Peeter ja soojendab endalaotud kaminahju ees jalgu.

Siin on tema klaver, akordion ja palju muid pille, vaikus ja rahu, et saaks oma viiside ja tekstide kallal nokitseda. Kui aga Muhus on mõni pidu, kus lauljadtantsijad esinevad, siis ilma Dudnikuta see vaevast toimub. Vähe-malt kord nädalas teeb ta koos Märt Lehto, Tambet Tamme ja Indrek Vapperiga ehk ansambliga

Muhu virtuoosid proovi: „Meie uued lood tulevad peamiselt youtube’st, Tambet valib neid. Mõned lood teeb ka Indrek ja vahel mina ka.“

Peetri lood on välja antud kolmel plaadil ja ta enda sõnul on lugusid sahtlis veel vähemalt samapalju. Plaatide tegemisel aitas teda Marti Nõu, need salvestati Orissaare noortekas. Praegu aga peavad laulud veel sahtlis oma aega ootama, kuni leidub keegi, kes nad plaadi peale aitaks.

Jana Rand

Koos Salme Tuulikuga Abruka saarel

Kui olin 1967. aastal esimest korda Abrukal, üllatas Salme mind teatega, et „meie pere oli isa Kaarli poolt Muhu juurtega...“

Hoian käes Salme Tuuliku debüütluulekogu „Tule saarele sa...“, mille koostas Mari Tuulik ja millele eessõna „Õde Salme“ kirjutas Ülo Tuulik. See ilmuseelmise aasta jõuludeks.

Luule on salmelik, südamehäril-duslik, lihtne. Tagakaanel paelu-vad järgmised read: „Kui Salme külmal talvel 2015 lahkub meist oma üheksakümnenal eluaastal, kirjutab põline abrukallane Elmi Epro Saaremaa ajalehes: „Me tunne-ma temast suurt puudust, sest ta oli alati olemas, alati abi-valmis ning klaarid oma tasasel moel ka kõige suuremad erimeel-sused. Ta oli nagu Abruka ema, hing ja südametunnistus.“

Salme on oma luules looduses kõndija, kes tunnetab kõige lähe-dasemalt metsa, merd, tuult ja SIND. Nii ei olegi kunagi üksin-da. SINA saadab nii kurbi kui rõõmsaid hetki.

Eks kaunid hetked peagi otsa saa ja taevas alati ei ole selge. Kuid kui ma sõbra peale mõtlen taas, on maailm jälle imeliselt helge.

„Sõbrale“

Abruka on võluriik

Pole ime, et just Salme kirjutas Abruka valsi „Tule saarele sa, tule saarele sa...“ sõnad ja viisi. Olles saare naine, on aga mets talle lähedasem kui meri. Kui tihti on tuul see tegelane, kes laulab, rahu-tust toob! Kuid siis:

Laula tuul! Kaota ära mu nukrus, uusi viise mul hingesse too mulle tagasi anna see uhkus, mis vaid sellele kuulub, kes loob. Laula, tuul! Uusi rõõmusid too!

Mets on hingekodu

Aga metsaveerel on Salme hingekodu. Ja õnn on see, kui tunned, et „oled rääkinud inimesele südamest südamesse“. Eks mõtlikust metsast leidis poetess nii mõnedki luuletused.

Kas ei tea sa siis, kuis on mulle kallid merelained, rannakivid hallid, kogu meie tillukene saar...

Luules kohtub ta ka kunstiilmaga.

Suvepäeval sa maalised pilti. Mina vaatasin, võlutult tumm, kuidas kunstnikupilgus kui filtris õige paiga sai värvidesumm.

„Kunstnikule“

Salme Tuuliku loomingus on kinnistunud loomulikult poetessi tagasihoidlikkus. Ta pole kunagi vassinud. Aastaegade luule on tavalisest emotsionaalsem.

Meri on tusas nüüd, naeratab harva, lainete rütmis on rahutut tuiget. Siis kui taevas näib kaskedekarva üle Abruka lendavad luigid.

„Sügisene“

Et kirjanik võib olla läbinisti filosoof, seda kinnitas Salme oma hinnangutes poet Artur Alliksaarele. Mõtletjat-loojat iseloomustab sügav loometaust – elu ise. „Alliksaare eluraskused ei valinud hädaldamist,“ tavatses Salme öelda. Ise ta valuses tormise mere pärast.

Meri mõõnab, tal on valus. Sügis astub oma teed, nagu oleks elul jalus üsna huupi hetked need.

„Merele“

Ja SINA on kord lähedane, kord kaugem. Kord meri, siis jälle

inimene.

Armas on minule merepind vahune, tormi eel punetav lääs! Aga, eks ole, kord laine-gi rahuneb, kivisid paitama jääb.

„Sinule“

Emalt õpitud kannatlikkus

Alati, kui Salmega tuli juttu emast, nimetas poetess ema Kadrit headuse kehastuseks. Kuid lisas: „Headus külmub kevadelgi. Aga minu ema headus on igipõline, ta jääb!“

Ikka räägitakse Salme tagasihoidlikkusest. See oli kandunud tema emalt Kadrit.

Salme oli kannatlik. Ülo, tema vend on kirjutanud Salme luulekogu eessõnas, et „Salme elukogemused ning oskus olla kannatlik ka pingsates oludes aitasid Abrukal ületada elamise ja olemise vaevu.“

Armas Salme, kunagi kohtume Põhjanaan lähedal. Aga täna kirjutame oma lugu lõpetades Sinule luuleread:

Värsjalgadel Sa kõnnid mõõda teispoolsuse tuba. Riimid aegsasti on kohal juba.

Enda Naaber

Tee endale ise rahvariide särk!

Alliki Oidekivi näitab osalejatele särgi mustreid ja tehnikaid.

Veebruari algul kutsus Muhu-Hellamaa Maanaisteselts kõiki huvilisi kokku Hellamaa külakeskusesse, et teha algust Muhu rahvariide särkide valmistamisega. Töötoa juhendajaks on Alliki Oidekivi, kuid lisaks temale oli särkide näidiseid ja tikandeid erinevatest ajastutest kaasa toonud ka Siiri Ülem, Tiina Jõgi jt.

Siiri kaasatoodud särk oli ikka väga vana. Seda oli kantud kulumiseni ja lõpuks veel seljaosast tükk kangast välja lõigatud, mida ilmselt mingil muul otstarbel kasutati. Igatahes on sellised vanad leiud just need kõige põnevamad.

Esimesel kokkusaamisel uuriti kõigepealt erinevaid tikitud kraesid, kätiseid ja särki esilappe, et neist inspiratsiooni saada ja uurida ka seda, kuidas tikand ja muud kaunistused tehtud olid.

Päris põnev avastus tikkimise juures oli see, et ehkki enamasti on tikandid uue ajal tehtud läbi kanva riide, siis tõelised meistrid vanemal ajal tikkisid otse riidele, pidades tikkimisel silmas riide koe- ja lõimelõngadest moodustunud ruudustikku. Selline peenike töö nõuab kas ülihead nägemist või abivahendit – luubi ja LED-valgustusega lampi.

Lisaks vanadele mustri näidistele lappasid osalejad ka albumeid, kus meie mustrite näidiste valik on väga lai ja neid saab edukalt sealt ka enda tarbeks maha pildistada, et siis selle abil oma muster luua.

Et tikkimine nõuab aega ja kannatust, pole särgivalmistamise alustamisega veel hiljapeale jäädud. Kui on soov endale oma kätega särk teha ja huvi kampa lüüa, siis järgmistes töötubades osalemise kohta tasub Tiina Jõgilt järgi uurida telefonil 5163773.

Valik särgimustreid.

Kirguteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Koguduse hooldajaõpetaja Hannes Nelis, tel 529 1881.

Pühapäeval, 8. märtsil kl 14 missa (pastoraadis).

Pühapäeval, 22. märtsil kl 14 missa (pastoraadis).

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani Pühakuju kogudus;

Hellamaa Peetruse ja Pauluse kogudus:

Jooksvaid teateid liturgiate toimumise kohta leiame Facebook-is: „Õigeusu kirik Muhumaal“.

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

- 7. veebruaril 97-aastane **Leili Toom**
- 9. veebruaril 102-aastane **Armilda Kiik**
- 11. veebruaril 88-aastane **Väino Mätas**
- 15. veebruaril 81-aastane **Juta Schmuul**
- 16. veebruaril 87-aastane **Virve Väärtnõu**

Tunne me kaasa omastele!

Jürikuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Eldur Väärtnõu 88 (7.4)
Rein Ling 88 (9.4)
Liisa Liblik 86 (4.4)
Kulla Vaga 86 (28.4)
Jüri Ling 85 (14.4)
Alar-Hiit Saat 85 (26.4)
Meida Mägi 84 (18.4)
Helju Murd 83 (28.4)
Asta Auväärt 82 (5.4)
Heljo Noor 82 (15.4)
Silja Silver 81 (14.4)
Mati Kumpas 81 (30.4)
Kaljo Randmets 80 (1.4)
Jüri Lepik 80 (20.4)
Igor Pallas 75 (19.4)
Heli Maisalu 70 (2.4)
Anita Siimer 70 (24.4)

Esta Viiron 65 (8.4)
Imre Laheäär 65 (26.4)
Tiit Tallo 60 (10.4)
Inara Tõugjas 60 (14.4)
Kent Parika 60 (19.4)
Uku-Madis Savisto 60 (27.4)
Toomas Burmeister 60 (30.4)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Muhu
Muuseumi
Kunstital

Kutse kunstnikele: "Muhune. Müstiline"

Ootame osalema näitusmüügil "Muhune. Müstiline", mis toimub 15. maist kuni 15. septembrini 2026 Kunstitalis. Näitus keskendub Muhu saare vaimsele ja pärimuslikule kihistusele - pühapaikadele, hiiekohtadele, muistsele loodusesule ning nähtamatule sidemele inimese ja maastiku vahel.

Osalema on oodatud Muhu kunstnikud ning kunstnikud, kelle looming või isiklik side on seotud Muhu saarega. Teretulnud on tööd eri meediumides: maal, graafika, skulptuur, keraamika, installatsioon, jm.

Huvi korral palun saada:

- * lühike tutvustus kavandatavast teosest või teostest
- * tehnilised andmed ja meedium
- * (soovi korral) visuaalne näidis

Täpsem info vastuskirja teel.

Kontakt: Kriste Ader 53423616; kristeader@gmail.com

Ootame teie nägemusi Muhu müstilisest ja pühast kihistusest.

OST, MÜÜK, VAHENDUS!
Oman mahukat ostuhuviliste andmebaasi.

Otsin talukohta Muhu- või Ida-Saaremaale ja ehitusvõimalusega merelähedast kinnistut.

Allan Pajus,
5690 0411, al-
lan@adrem.ee

Järgmise Muhulase materjalid on teretulnud **31. märtsi** õhtuni.

Toimetab Jana Rand,
tel: 5523 896, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub üks kord kuus.
Internetis www.muhu.ee/muhulase-arhiiv
Trükkinud Saaremaa Trükikoda 430 eks.
Hind **50** eurosent